

İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME ÖNERİ FORMU UYGULAMASININ ÖĞRENCİLERİN OKUL VE ALAN SEÇİMLERİNE ETKİSİ*

Yrd. Doç. Dr. Sabahattin ÇAM
Ç. Ü. Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü
sabahcam@cu.edu.tr

Uzm . Psk. Dan. Tevfik AŞIK
Kayseri Melikgazi Anadolu
Otelcilik ve Turizm Meslek
Lisesi
asik73@hotmail.com

ÖZET: Çalışmada, ilköğretim okullarında uygulanan Yöneltilme Öneri Formu'ndaki (YÖF) eğitsel yöneltilme önerisinin, öğrencilerin ortaöğretimde okul türü (eğitim türü) ve alan seçimlerine etkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini akademik, mesleki-teknik ve güzel sanatlar eğitimi veren liselerin 10. sınıfında eğitim gören 466 öğrenciden oluşturulmuştur. Öğrencilerin 259'u kız ve 207'si erkektir. Veriler, öğrencilerin YÖF'lerinden ve araştırma amacıyla hazırlanan anketle toplanmıştır. Analizlerde frekans, yüzde ve χ^2 teknikleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin YÖF'lerinde kendilerine önerilen eğitim türü ile aldıkları eğitim türlerinin yüksek oranda uyuştüğunun görülmesine rağmen, YÖF'deki önerinin öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından eğitim türü ve alan seçiminde dikkate alınmadığı gözlenmiştir. Öğrenciler eğitim türü ve alan seçiminde çoğunlukla ailelerinin isteğini ve derslerdeki başarılarını dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. "YÖF'deki öneriyi dikkate aldıklarını belirten" öğrenciler ile "tüm örneklemdaki" öğrencilerin aldıkları eğitim türü ve alanlarının ilgi ve yeteneklerine uygunluk ve memnuniyete yönelik değerlendirmeleri de benzer bulunmuştur. Çalışmadaki bulgular birlikte değerlendirildiğinde YÖF uygulamasının öğrencilerin eğitim türü ve alan seçimlerine pek etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yöneltilme Öneri Formu, Eğitim Türü, Eğitim Alanı

ABSTRACT: The purpose of this study was to investigate the effects of educational orientation suggestions based on Educational Orientation Proposal Form on students' decision on school type and major selection in secondary school. Sample for this study consisted of 466 secondary school students attended three different typed of secondary schools called academic, vocational-technique and fine art. 259 female and 207 male students participated to the study. Data were gathered by a questionnaire developed by the researcher and information derived from Educational Orientation Proposal Form. Frequencies, percentages and the χ^2 technique were used to analysis data. Results showed that although students have not taken into account the suggestions derived from Educational Orientation Proposal Form for their decisions on school type and major selection there is a consistency between recommendations of Educational Orientation Proposal Form and students' current school type and major. Students who have taken into consideration the suggestions elicited from Educational Orientation Proposal Form

*Bu makale, Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Çam'ın danışmanlığında yürütülen ve makaleyle aynı adı taşıyan Tevfik Aşık'ın yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

and all students in the sample were found similar in terms of their views on the appropriateness of their school type and major to their ability and interests and satisfaction with their decisions. Consequently, the application of Educational Orientation Proposal Form have not been found effective on Students school type and major selection.

Keywords: Educational Orientation Proposal Form, school type, educational major

GİRİŞ

Eğitim yaşantısı boyunca öğrencilerin kendi özellik ve gelişimine uygun üst eğitim türü ve alanlara yönelebilmesi için, üst eğitim türleri ve alanlar hakkında ayrıntılı ve doğru bilgiler yanında, kendilerini tanımlarına ve geliştirmelerine katkı sağlayacak bilgilere de gereksinimleri vardır. İşte bu bilgilere sağlıklı ve güvenilir yollardan ulaşmayı sağlayacak ve öğrencinin kendine uygun bir eğitim türüne, alana, işe ya da mesleğe yönelmesine yardımcı olacak çalışmalar, okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik programında yer alan yöneltme hizmetleri olarak adlandırılmaktadır. Yöneltme hizmetlerinin eğitim kurumlarında tüm öğrencileri kapsayacak şekilde planlanması ve öğrencilerin bu hizmetlerden okul öncesinden üniversiteye kadar her eğitim kademesinde yararlanabilmesi amaçlanmaktadır.

İlköğretimde yöneltme çalışmalarıyla, ilköğretimlerini tamamlayan öğrencilerin gidebilecekleri okulları ve bu okullarda uygulanan eğitim türlerini (akademik, mesleki-teknik, güzel sanatlar) seçmelerine; yetenekleri, ilgileri ve istekleri doğrultusunda daha isabetli kararlar vermelerine yardımcı olunması amaçlanmaktadır. Öğrenciyi tanımak, onun yetenek ve ilgilerini belirlemek, eğitim türlerini, okulları, okullardaki alanları ve bunlarla ilişkili meslekleri tüm özellikleri ile tanımak, bu bilgilere bağlı olarak öğrencinin kendi özelliklerine uygun eğitim türünü seçmesine yardım etmek, onun başarılı olabileceği meslekleri araştırmak ve bunlar arasından öğrencinin seçim yapmasını sağlamak, yöneltme faaliyetleri kapsamına girmektedir (Bilge, 2007).

Özgüven (2001), yöneltmeyi genel olarak öğrencilerin okul yaşamına ve hayata uyum sağlayabilmelerine yarayacak davranışlar, dersler, meslekler hakkında bilinçlendirilmesi olarak tanımlamaktadır. Kuzgun (2003), ilköğretim döneminde yapılacak mesleki rehberlik ve yöneltme faaliyetlerinin temel amacının, öğrencinin tam olarak hangi mesleği seçeceğini belirlemek değil, ne tür yetenek ve ilgilere sahip olduğunun farkına varması ve kendisini tanıyıp gerçekçi tercihler yapmasını sağlamak olduğunu belirtmektedir. Bu dönemde bireyin, kendi ilgi ve yeterliklerinin farkına varıp bunları geliştirmeye yönelik bir üst eğitim türüne veya en uygun işe gitmeye karar vermesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde (MEB, 2003a), ilköğretimin temel amaçları içerisinde, öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılması ve öğrencilerin meslekleri tanıyarak, seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yöneltilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Eğitsel yönlendirmenin ve bununla ilişkili olan mesleki rehberlikle ilgili çalışmalarının küçük yaşlarda yapılması yararlı olabilir. Ancak erken yaşlarda alınan eğitimle ilgili kararlar, daha sonra tekrar gözden geçirilebilir olmalarına rağmen, büyük önem arz eder. Öğrenciler üst öğrenim programlarına yerleştiklerinde, bilseler de bilmeseler de, belli iş alanlarının ve eğitim programlarının dışında kalma olasılıklarını artırmaktadırlar (Herr and Cramer, 1996). Dolayısıyla ilköğretimde yönlendirme

yapılırken, bireyin doğru bir tercihte bulunabilmesi için gereken yardım sistematik ve profesyonelce yapılmalıdır.

Ülkemizde 1960'lardan sonra planlı kalkınma dönemine girilmiş ve o tarihten sonra rehberliğin gereği, kalkınma planlarında da yer almaya başlamıştır. Kalkınma planlarında, gelişen ekonominin insan gücü gereksinimini karşılamak ve bireylerin verimli üreticiler olarak yetiştirilmesini sağlamak için bir yöntem olarak rehberliğe önem verildiği görülmüştür (Kuzgun, 2000). Milli Eğitim Temel Kanunu ile eğitimde "rehberlik ve yönlendirme" ilkesinin benimsenmesi (MEB,1973) yönlendirme açısından önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir. Bu gelişmelerden sonra ilköğretimde yönlendirmeye ilgili birçok uygulama yapılmış ve halen yürürlükte olan uygulamaya 2003 yılında başlanmıştır.

Veli ve öğrencilerin bir üst eğitime devam için okul seçerken dikkate aldıkları birçok faktör olduğu söylenebilir. Zobar (2006), öğrencilerin ve ailelerin lise seçimini etkileyen faktörleri "okul ve eğitimle ilgili faktörler" ile "kişisel ve ailevi faktörler" olarak iki grupta toplamaktadır. Hunter'e (1991) göre ailelerin üst okul tercihinde okulun disiplin durumu, sınavlardaki başarısı, okulun çocuğun cinsiyetine uygunluğu ve okulun eve yakınlığı olmak üzere dört önemli faktör yer almaktadır. Bir diğer çalışmaya göre (West and Varlam, 1991) ise, ailenin okul seçimini etkileyen faktörler; çocuğun isteği, okulun disiplin ve davranış kazandırmadaki durumu, okulun hedefleri, okulun eve yakınlığı, okulun karma olup olmaması, büyük kardeşin okula devamı, çocuğun arkadaşlarının okula devamı, okulun programı ve okulun sınavlara iyi hazırlanması şeklinde sıralanmıştır.

Ülkemizde 2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarında eğitsel yönlendirme amaçlı "Yönlendirme Öneri Formu (YÖF)" uygulaması yapılmaktadır. Bu uygulamanın ilköğretim son sınıfta öğrenim gören öğrencilere yönelik günümüze kadar yapılan en planlı ve sistemli uygulama olduğu söylenebilir. Uygulamanın temelinde Gardner'ın çoklu zeka kuramı yer almaktadır. Uygulamada kullanılan sınıf gözlem formu, sınıf gözlem raporu ve YÖF'de gözleme esas olan ilgiler, yetenekler ve kişilik özellikleriyle ilgili göstergeler bu kuramda açıklandığı gibi sözel-dilsel, kişilerarası-sosyal, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, içsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik ve doğa alanları olarak ele alınmıştır. Uygulamada öğrenciler hakkında ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf süresince branş öğretmenleri, şube rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı tarafından çeşitli tanıma teknikleri ile elde edilen bilgiler doğrultusunda 8. sınıfın sonunda her bir öğrenci için Yönlendirme Öneri Formu hazırlanmaktadır. Hazırlanan YÖF'de öğrencinin "akademik", "mesleki-teknik" veya "güzel sanatlar" eğitimi alması önerilmektedir (MEB, 2003b). Formda yer alan bu önerinin bir üst eğitim kurumuna öğrencinin kaydı sırasında da dikkate alınması öngörülmektedir. Ayrıca, lise 9. sınıfın sonunda alana/bölüme yönlendirme tavsiyesinin belirlenmesinde de diğer faktörlerle birlikte ilköğretimde hazırlanan YÖF'deki bilgiler kullanılmaktadır (MEB, 2006). İlköğretimde yapılacak yönlendirme etkinlikleriyle öğrencilerin ilgi, yetenek, kişilik özelliklerini ve isteklerinin farkında olmaları ve kendilerine uygun bir üst eğitime yönelmeleri ve isabetli mesleki kararlar almalarının sağlanması amaçlanmaktadır. (MEB, 2003b)

Türkiye'de farklı düzeydeki eğitim kurumlarında bulunan öğrencilerle ilgili yürütülen yönlendirme çalışmalarıyla ilgili bir takım araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Çalışmalarda, ilköğretim okullarında mesleğe yönlendirme etkinliklerinin

ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde bilimsel bilgilere uyulmadığı, yönlendirmede öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin yeterince dikkate alınmadığı (Alpaslan, 1993); öğrencilerin beklentileri ile yürütülen etkinlikler arasında uyumun olmadığı (Güvendi, 1998); öğrenci ve öğretmenlerin mesleki yönlendirme konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı (Karaköse, Turan, Gürbeden, Kaya, Kaşıkçı ve Çandır (2006); ilköğretimdeki “iş eğitimi” dersi programının mesleki yönlendirme açısından amaçlarına yeterli düzeyde ulaşmadığı ve çağın teknolojik özelliklerini yansıtmadığı (Sarığöl, 2005) ve çoklu zeka kuramına dayalı yönlendirme etkinliklerinde öğretmenlerin konuyla ilgili yeterli bilgilere sahip olmadığı (Çevik, 2008) bulunmuştur. MEB (2000) tarafından ilköğretim ve lise öğrencileri, öğretmenleri ve velileriyle yapılan çalışmada; bu gruplar arasında ve okul ile RAM arasında yeterli işbirliğinin olmadığı, yönlendirmede önemi olan bireyi tanıma tekniklerinden yeterince yararlanılmadığı, sistemli mesleki rehberlik ve yönlendirme hizmetinin verilmediği, eğitsel rehberlik ve yönlendirme konusunda sadece başarıyı arttırmaya yönelik çalışmaların yapıldığı, sosyal beceri etkinlikleri ve ders dışı etkinliklere yönlendirmenin yapılmadığı saptanmıştır. Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik etkinlikleriyle ilgili uygulamalarında da önemli güçlüklerin olduğu tespit edilmiştir (Korkut, 2007). Lise öğrencileriyle ilgili yapılan yönlendirme çalışmaları kapsamında yürütülen “Tanıtım ve Yönlendirme” dersindeki etkinliklerde ve öğrencilerin kişilik özelliklerini tanımaya yönelik çalışmalarda eksiklikler olduğu (Bilge, 2007) ve bu çalışmalar yapılırken test ve envanterlerin yeterince kullanılmadığı, mesleklerin özellikleriyle ilgili bilgilerin yeterince verilmediği (Coşkun, 2006) görülmüştür.

Yukarıda sözü edilen çalışmaların, doğrudan veya dolaylı olarak yöneltme çalışmalarında karşılaşılan güçlüklerin ve eksikliklerin neler olduğunu ortaya koyan çalışmalar olduğu görülmektedir. İlköğretimde “Yöneltme Öneri Formu” uygulamasıyla yapılan yönlendirmede karşılaşılan sorunları inceleyen çalışma olmasına karşın (Çevik, 2008), yöneltmenin etkisini inceleyen bir çalışma yapılamamıştır. Böylece bu çalışmada ilköğretim okullarından mezun olan öğrencilerin kendi adlarına hazırlanan Yöneltme Öneri Formu’ndaki yöneltme önerisinin ortaöğretimde okul türü (eğitim türü) ve alan seçimlerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla öğrencilerin; a)kendilerine önerilen üst eğitim türü ile aldıkları eğitim türünün uyumu, b)eğitim türü seçerken ve 9. sınıfın sonunda alana/bölüme yönelirken hangi faktörleri dikkate aldıkları, c)eğitim türü seçerken “YÖF önerisini” dikkate alan öğrencilerin kendilerine önerilen eğitim türü ile eğitim gördükleri eğitim türünün uyumu, d)eğitim türü seçerken “ailenin isteği”, sınav kazanarak” ve “YÖF önerisini” dikkate alan öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerinin dağılımları, e) eğitim türü seçerken “YÖF önerisini” dikkate alan ve tüm gruptaki öğrencilerin okudukları eğitim türünün ilgi ve yeteneklerine uygunluğu ile buna ilişkin memnuniyet düzeyleri ve f)okudukları alanı/bölümü seçerken “YÖF önerisini” dikkate alan ve tüm gruptaki öğrencilerin okudukları alanın/bölümün ilgi ve yeteneklerine uygunluğu ile buna ilişkin memnuniyet düzeyleri incelenmiştir.

YÖNTEM

Çalışma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Adana il merkezinde bulunan ortaöğretim okullarına 2005-2006 eğitim-öğretim yılında kayıt yaptırmış ve veri toplama sırasında

10. sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmanın örneklem seçiminde önce Adana'nın Seyhan merkez ilçesinde bulunan, veli ve öğrenciler tarafından daha çok tercih edilen beş ilköğretim okulundan 2004-2005 eğitim-öğretim yılında mezun olmuş öğrenciler tespit edilerek bunlarla çalışmanın yürütülmesi hedeflenmiştir. Yapılan incelemede bu okullardan mezun olan ve adına YÖF hazırlanan 901 öğrenci tespit edilmiştir. Okulların kayıtlarından öğrencilerin hangi liselere kayıt yaptırdukları incelenmiştir. İnceleme sonucunda bu öğrencilerin farklı 98 liseye kayıt yaptırdukları görülmüştür. Bu yaklaşımla, öğrencilere ulaşarak veri toplamanın oldukça güç olduğu ve ekonomik olmadığı anlaşılmıştır. Böylece bu yaklaşımdan vazgeçilmiştir. Bunun yerine, ilk incelemede belirlenen 98 liseden en çok öğrencinin gittiği ve farklı eğitim türlerinin temsil edildiği 11 lise çalışmanın örneklemi belirlemek için seçilmiştir. Örneklem seçiminde, öğrencilerin bulunduğu liselerin kolay ulaşılabilir özelliklere sahip olmaları dikkate alınmış ve amaçlı örnekleme yaklaşımıyla örneklem seçimi yapılmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında bu liselerin 10. sınıfında okuyan ve adına YÖF düzenlenmiş olduğu tespit edilen 466 öğrenci çalışmanın örneklemi oluşturmuştur. Böylece örneklemede, örneklem alma sürecinin başında belirlenen beş ilköğretim okulundan mezun olan öğrenciler olduğu gibi, bunların dışındaki okullardan mezun olan öğrenciler de yer almıştır.

Çalışmanın örnekleminde bulunan öğrenciler, beşi sınavsız, altısı ise sınavla öğrenci alan akademik, mesleki-teknik ve güzel sanatlar eğitimi veren liselerde eğitim görmektedirler. Öğrencilerin 306'sı (%65,8) sınavsız, 160'ı (%34) ise sınavla bir ortaöğretim kurumunda eğitim-öğretim görmektedirler. Öğrencilerin 259'u kız, 207'si erkektir. Bunların %61,2'si akademik, % 34,3'ü mesleki ve teknik ve % 4,5'i güzel sanatlar eğitimi almaktadırlar. Öğrencilerin cinsiyet ve aldıkları eğitim türüne göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1:Örneklemdaki öğrencilerin cinsiyet ve aldıkları eğitim türüne göre dağılımları

Alınan Eğitim Türü	Kız		Erkek		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Akademik	173	60.7	112	39.3	285	61.2
Mesleki-Teknik	72	45.0	88	55.0	160	34.3
Güzel Sanatlar	14	66.7	7	33.3	21	4.5
Toplam	259	55.6	207	44.4	466	100

Öğrencilerin eğitim gördükleri alan/bölüm ile ilgili bilgilere bakıldığında öğrenciler tarafından 19 alan/bölüm ismi belirtildiği görülmüştür. Bunlar ÖSYM tarafından ÖSS'de hangi alanlarda kabul edildiğine göre dört grupta toplanmıştır. Bu gruplamaya göre öğrencilerden 335'i (%71.9) Sayısal, 63'ü (%13.5) Türkçe-Matematik, 60'ı (%12.9) Sözel ve 8'inin de (%1.7) Yabancı Dil alanında eğitim gördüğü saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Öğrencilere yönelik yapılan yöneltmeyle ilgili veriler öğrenciler adına hazırlanan YÖF'lerinden elde edilmiştir. Öğrencilerin eğitim türü ve alan/bölüm seçerken dikkate aldıkları faktörler, aldıkları eğitim türü ve buldukları alanın/bölümün kendi ilgi ve yeteneklerine uygunluğu ve okudukları okul ve

alanlarından/bölümlerinden memnuniyetlerine ilişkin veriler araştırma amacıyla hazırlanan bir anketle toplanmıştır. Ankette öğrencilerin kişisel ve okulla ilgili, anne ve babalarının eğitim durumları, eğitim türü ve alan seçiminde dikkate aldıkları faktörler, öğrencilerin okudukları eğitim türü ve alanlarının/bölümlerinin kendi ilgi ve yeteneklerine uygunluğunu ve buna yönelik memnuniyetlerini değerlendirdikleri sorular yer almıştır. Öğrencilerin aldıkları eğitim türünün ve okudukları alanın/bölümün kendi ilgi ve yeteneklerine uygunluğunu ve bunlara ilişkin memnuniyetlerini 1 ile 9 arasında bir değerle değerlendirmeleri istenmiştir. Anket alanda çalışan üç akademisyenin görüşü alınarak hazırlanmış ve bir grup öğrenciyle ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulamadan sonra tekrar uzman görüşü alınıp gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler 2006-2007 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında toplanmıştır. Dönemin ilk iki ayında çalışma evreninde bulunan okullardaki 10. sınıf öğrencilerinin dosyaları incelenerek adına YÖF düzenlenen öğrenciler saptanmıştır. Dosyalardan öğrencilerin adları, şubeleri, eğitim gördükleri alan/bölüm ve YÖF’de kendilerine önerilen eğitim türüne ilişkin bilgiler alınmıştır. Belirlenen bu öğrencilere Nisan ayında anket uygulanmıştır. Anket uygulamaları sınıf ortamında grup halinde yapılmış ve yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Toplanan veriler SPSS 11.5 istatistik programıyla analiz edilmiştir. Her iki kaynaktan toplanan veriler önce her bir öğrenciye bir numara verilmek suretiyle eşleştirilerek programa girilmiştir. Analizde öğrencilerin aldıkları eğitim türünün ve okudukları alanın/bölümün kendi ilgi ve yeteneklerine uygunluğunu ve bunlara ilişkin memnuniyetlerine ilişkin yaptıkları değerlendirmeler kategorik hale getirilmiştir. Öğrencilerin 1-3 arasındaki değerlendirmeleri “düşük”, 4-6 arası “orta” ve 7-9 arası ise “yüksek” düzey olarak tanımlanmıştır. Analizlerde frekans, yüzde ve χ^2 teknikleri kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, çalışmadaki alt amaçların yazılış sırasına göre sunulmuştur.

1. Öğrencilerin YÖF’lerinde Kendilerine Önerilen Ve Aldıkları Eğitim Türü

Çalışmada önce öğrencilerin YÖF’de kendilerine önerilen eğitim türü ile aldıkları eğitim türünün uygunluğuna bakılmıştır. Buna yönelik sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğrencilere YÖF’de kendilerine önerilen eğitim türü ve aldıkları eğitim türüne yönelik frekans ve yüzde değerleri

YÖF’de Önerilen Eğitim Türü	Alınan Eğitim Türü						Toplam	
	Akademik		Mes.- Tek.		Güz. Sanat.			
	f	%	f	%	f	%	f	%
Akademik Eğitim	271	82.6	51	15.5	6	1.8	328	70.4
Mes.-Teknik Eğt.	12	10.1	104	87.4	3	2.5	119	25.5
Güzel San. Eğitimi	2	10.5	5	26.3	12	63.2	19	14.1
Toplam	285	61.2	160	34.3	21	4.5	466	100

Öğrencilerin aldıkları eğitim türü ve YÖF’de kendileri için önerilen eğitim türünün karşılaştırılması sonucunda akademik eğitim alması önerilen öğrencilerin %82.6’sı, mesleki ve teknik eğitim alması önerilenlerin %87.4’ü ve güzel sanatlar eğitimi alması önerilenlerin %63.2’sinin aynı tür eğitimi aldığı bulunmuştur. Bu bulgu, öğrencilerin YÖF’de kendilerine önerilen ve aldıkları eğitim türü arasında yüksek bir uyuşmanın olduğunu göstermektedir.

2. Eğitim Türü ve Alan/Bölüm Seçiminde Dikkate Alınan Faktörler

Çalışmada öğrencilerin eğitim türü seçerken ve lisede alan/bölüm belirlerken hangi faktörleri dikkate aldıkları sorulmuş ve elde edilen sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin eğitim türü seçiminde ve alan/bölüm belirlerken dikkate aldıkları faktörlere ilişkin frekans ve yüzde değerleri

Eğitim Türü Seçimi			Alan/Bölüm Belirlemesi		
Faktörler	f	%	Faktörler	f	%
Ailenin isteği	215	46.1	Lise 9. sınıf ders başarısı	311	66.7
OKS sonucuyla	139	29.8	Ailenin isteği	105	22.5
Okulun eve yakınlığı	136	29.2	Okul idaresinin belirlemesi	61	13.1
Bir öğretmenin önerisi	76	16.3	YÖF’deki bilgileri inceleyip bunlardan yararlanma	40	8.6
Arkadaşla aynı okulda olma isteği	42	9.0	Arkadaşla aynı alanda olma isteği	61	13.1
YÖF’deki öneriyi dikkate alma	40	8.6	Kura çekerek alan belirleme	----	----

Tablo 3’deki değerler incelendiğinde eğitim türü belirlenirken ilk sırada ailenin isteğinin (%46.1), ardından OKS sonucuna göre bir okula yerleşmenin (%29.8) yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin sadece %8.6’sının eğitim türünü seçerken YÖF’deki öneriyi dikkate aldıkları bulunmuştur. Lisede alan/bölüm belirlerken dikkate alınan faktörler incelendiğinde ise aynı oranda öğrencinin YÖF’deki bilgileri inceleyerek bunlardan yararlandığı görülmüştür. Lise 9. sınıf ders başarısına bakarak alan/bölüm belirleme faktörler arasında ilk sırada (%66.7), ailenin isteği ise (%22.5) ikinci sırada yer almaktadır.

3.YÖF Önerisini Dikkate Alan Öğrencilerin Kendilerine Önerilen ve Aldıkları Eğitim Türü

Eğitim türü seçerken ve alan/bölüm belirlerken YÖF’deki öneriyi dikkate aldıklarını belirten öğrencilerin sayısı az olmakla birlikte (f=40) bu öğrencilerin kendilerine önerilen ve seçtikleri eğitim türünün uyuma durumuna bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: YÖF önerisini dikkate alan öğrencilerin kendilerine önerilen ve aldıkları eğitim türüne yönelik frekans ve yüzde değerleri

YÖF’de Önerilen Eğitim Türü	Alınan Eğitim Türü						Toplam	
	Akademik		Mes.- Tek.		Güz. Sanat.		f	%
	f	%	f	%	f	%		
Akademik Eğt.	13	68.4	5	26.3	1	5.3	19	47.5
Mes.-Tek. Eğt.	1	5.3	18	94.7	---	---	19	47.5
Güzel San. Eğit.	---	---	---	---	2	100	2	5.0
Toplam	14	35.0	23	57.5	3	7.5	40	100

Kendilerine akademik eğitim önerilmiş 19 öğrenciden 13’ü (%68,4), mesleki ve teknik eğitim önerilmiş 19 öğrenciden 18’i (%94,7) ve güzel sanatlar eğitimi önerilmiş iki öğrencinin ikisinin de aynı eğitim türünde eğitim gördüğü bulunmuştur.

4. Eğitim Türü Seçiminde Dikkate Alınan Faktörler Açısından Anne-Baba Eğitim Düzeyleri

Eğitim türünün seçiminde dikkate alınan faktörler öğrencilerin anne ve babaların eğitim düzeyleriyle ilişkili olabileceği kabul edilen yaygın bir görüştür. Buna dayanarak eğitim türünü seçerken “ailenin isteği”, “sınavı kazanma” ve “YÖF’deki öneriyi” dikkate alan öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerinin farklı olup olmadığı her bir faktör için ayrı ayrı incelenmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Eğitim türü seçerken “ailenin isteğini”, “sınavı kazanmayı” ve “YÖF’deki öneriyi” dikkate alan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerine ilişkin frekans, yüzde ve χ^2 değerleri

Faktörler		Eğitim Düzeyi								χ^2	
		İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite			Tpl
		f	%	f	%	f	%	f	%		
Aile İsteği	Anne	113	52.6	39	18.1	54	25.1	9	4.2	215	106.6*
	Baba	75	34.9	44	20.5	65	30.2	31	14.4	215	22.15*
Sınav Kazanma	Anne	66	47.5	23	16.5	40	28.8	10	7.2	139	50.50*
	Baba	42	30.2	28	20.1	55	39.6	14	10.1	139	27.01*
YÖF Önerisi	Anne	26	65.0	9	22.5	3	7.5	2	5.0	40	37.00*
	Baba	18	45.0	8	20.0	12	30.0	2	5.0	40	13.60*

* p<.05

Eğitim türünü seçerken “ailenin isteği” ($\chi^2= 106.62$) ve “sınavı kazanma” ($\chi^2= 50.50$) faktörlerini dikkate aldığını belirten öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları arasında anlamlı farklar olduğu bulunmuştur (p<.05). Ancak

bakıldığında her iki faktör için dağılımların benzer olduğu görülmektedir. Bu iki faktör için benzer bir bulgu baba eğitim düzeyi için de elde edilmiştir (χ^2 değerleri 22.15 ve 27.01; $p < .05$). “YÖF”deki öneriyi” dikkate aldığını belirten öğrencilerin annelerinin ($\chi^2= 37.00$) ve babalarının ($\chi^2= 13.60$) eğitim düzeylerine göre dağılımları arasında da anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p < .05$). Ancak dağılımlara bakıldığında, eğitim düzeyi “lise” olanlarda çarpıcı bir farklılık gözlenmektedir. Bu gruptaki öğrencilerden anneleri lise mezunu olanların oranı %7.5 iken, babalar için bu oran %30.0’dur.

5. Alman Eğitim Türünün İlgilere ve Yeteneklere Uygunluğu İle Bundan Memnuniyet Değerlendirmesi

Çalışmada örneklemdaki tüm öğrencilerin ve eğitim türü seçerken “YÖF”deki öneriyi” dikkate alan öğrencilerin aldıkları eğitim türünün yetenek ve ilgilerine uygunluğu ve okudukları okul türünden memnuniyet düzeyleri incelenerek karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada uygulanan anketteki sorulara “fikrim yok” yanıtı verenler değerlendirme yapmadıkları için toplam sayı tüm grup için 466’dan ve “YÖF”deki öneriyi” dikkate alan öğrenciler için toplam sayı olan 40’dan farklılık göstermiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Öğrencilerin aldıkları eğitim türünün yetenek ve ilgilerine uygunluğu ve okudukları okul türünden memnuniyet düzeylerine ilişkin frekans, yüzde ve χ^2 değerleri

Grup	Değerlendirilen Değişken	Değerlendirme Düzeyi						Tpl	χ^2
		Düşük		Orta		Yüksek			
		f	%	f	%	f	%		
Tüm Grup	Yetenek Uyg.	49	12.0	110	27.0	249	61.0	408	154.5*
	İlgi Uygunluğu	64	15.1	116	27.3	244	57.6	425	122.6*
	Memnuniyet	49	10.6	88	19.0	327	70.5	464	292.9*
YÖF Önr. Dikkate Alan	Yetenek Uyg.	2	5.1	12	30.8	25	64.1	39	20.5*
	İlgi Uygunluğu	6	15.0	9	22.5	25	62.5	40	15.7*
	Memnuniyet	3	7.7	5	12.8	31	79.5	39	37.5*

* $p < .05$

Çalışma grubunda yer alan tüm öğrencilerin aldıkları eğitim türünün yeteneklerine ($\chi^2=154.5$) ve ilgilerine ($\chi^2=122.6$) uygunluğu ve okudukları okul türünden memnuniyet ($\chi^2=292.9$) değerlendirmelerinin düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p < .05$). Benzer şekilde “YÖF”deki öneriyi” dikkate aldıklarını belirten öğrencilerin aldıkları eğitim türünün yetenek ($\chi^2=20.5$) ve ilgilerine ($\chi^2=15.7$) uygunluğu ve okudukları okul türünden memnuniyet ($\chi^2=37.5$) değerlendirmelerinin düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir ($p < .05$). Dağılımlara bakıldığında tüm gruptaki öğrencilerin çoğunun, aldıkları eğitim türünün yeteneklerine (%61.0) ve ilgilerine (%57.6) uygunluğunu ve eğitim türünden memnuniyet düzeylerini (%70.5) “yüksek” olarak değerlendirdikleri gözlenmektedir. “YÖF”deki öneriyi” dikkate

aldıklarını belirten öğrenci grubunda da yüzde değerler biraz yüksek olmakla birlikte benzer bir sonuca ulaşılmıştır (değerler sırasıyla %64.1, %62.5 ve %79.5).

6. Alanın/Bölümün İlgilere ve Yeteneklere Uygunluğu İle Bundan Memnuniyet Değerlendirmesi

Yukarıdaki incelemeye benzer şekilde örneklemdaki tüm öğrencilerin ve eğitim türü seçerken “YÖF’deki öneriyi” dikkate alan öğrencilerin okudukları alanın/bölümün yetenek ve ilgilerine uygunluğu ve alandan/bölümden memnuniyet düzeyleri incelenerek karşılaştırılmıştır. Burada da anketteki ilgili sorulara “fikrim yok” yanıtını verenlerin değerlendirme yapmadıkları için gruplar için toplam sayılar farklıdır. Yapılan analizden elde edilen sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin okudukları alanın/bölümün yetenek ve ilgilerine uygunluğu ve bundan memnuniyet düzeylerine ilişkin frekans, yüzde ve χ^2 değerleri

Grup	Değerlendirile n Değişken	Değerlendirme Düzeyi						Tpl	χ^2
		Düşük		Orta		Yüksek			
		f	%	f	%	f	%		
Tüm Grup	Yetenek Uyg.	35	8.0	64	14.6	339	77.4	438	385.6*
	İlgi Uygunl.	38	8.6	66	15.0	336	76.4	440	369.3*
	Memnuniyet	33	7.1	54	11.6	379	81.3	466	484.5*
YÖF Önr. Dikkate Alan	Yetenek Uyg.	4	10.8	7	18.9	26	70.3	37	23.1*
	İlgi Uyg.	4	10.3	9	23.0	26	66.7	39	20.4*
	Memnuniyet	3	7.5	8	20.0	29	72.5	40	28.6*

* p<.05

Tabloda görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan tüm öğrencilerin okudukları alanın/bölümün yeteneklerine ($\chi^2=385.6$) ve ilgilerine ($\chi^2=369.3$) uygunluğu ve okudukları alandan/bölümden memnuniyet ($\chi^2=484.5$) değerlendirmelerinin düzeylerinin dağılımları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur (p<.05). Eğitim türü seçerken “YÖF’deki öneriyi” dikkate aldıklarını belirten öğrencilerin okudukları alanın/bölümün yetenek ($\chi^2=23.1$) ve ilgilerine ($\chi^2=20.4$) uygunluğu ve okudukları alandan/bölümden memnuniyet ($\chi^2=28.6$) değerlendirmelerinin düzeyleri arasında da anlamlı farklılıklar saptanmıştır (p<.05).

Değerlendirme düzeylerdeki dağılımlara bakıldığında tüm gruptaki öğrencilerin $\frac{3}{4}$ ’ünden fazlasının, aldıkları eğitim türünün yeteneklerine (%77.4) ve ilgilerine (%76.4) uygunluğunu ve okudukları alandan/bölümden memnuniyet düzeylerini (%70.5) “yüksek” olarak değerlendirdikleri gözlenmektedir. “YÖF’deki öneriyi” dikkate aldıklarını belirten öğrenci grubunda da yüzde değerler biraz düşük

olmakla birlikte benzer bir sonuca ulaşılmıştır (değerler sırasıyla %70.3, %66.7 ve %72.5).

TARTIŞMA VE YORUM

Çalışmada YÖF’de kendisine akademik eğitim önerilen öğrencilerin yaklaşık olarak 4/5’i, mesleki ve teknik eğitim önerilen öğrencilerin 9/10’u ve güzel sanatlar eğitimi önerilen öğrencilerin 2/3’ü aynı eğitim türünü aldıkları bulunmuştur. Ancak bu bulguya dayanarak yüksek düzeyde uyumun kaynağının YÖF uygulaması olduğunu söylemek oldukça güçtür. Daha önce yapılan çalışmalarda, velilerin çocukları için eğitim türü ve alan seçerken dikkate aldıkları birçok faktör olduğunu göstermiştir (Hunter 1991; West and Varlam, 1991; MEB, 2000; Zobar, 2006). Böylece çalışmada öğrencilerin eğitim türü ve alanlarını seçerken hangi faktörleri dikkate aldıkları da araştırılmıştır. Bunun sonucunda öğrencilerin yaklaşık yarısının eğitim türü seçerken “ailenin isteğini”, 1/3’ünün “sınav sonucunu”, 1/3’ünün “okulun eve yakınlığını” dikkate aldıkları bulunmuştur. YÖF’deki öneriyi dikkate alan öğrencilerin oranının ise 1/10’dan daha az olduğu bulunmuştur. Bu öğrencilerin (40 öğrenci) kendilerine önerilen eğitim türü ve aldıkları eğitim türünün uyumuna bakıldığında akademik eğitimde yaklaşık 2/3 ve mesleki-teknik eğitimde 9/10’dan fazla bir uyuma görülmüştür. Kendisine güzel sanatlar eğitimi önerilen iki öğrencinin ikisinin de aynı tür eğitimi aldığı gözlenmiştir. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin aldıkları eğitim türünün seçiminde YÖF önerisinin etkisinin pek olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Alan/bölüm seçerken YÖF önerisinin ne kadar dikkate alındığına bakıldığında da, eğitim türü seçiminde olduğu gibi elde edilen oran 1/10’dan azdır. Alan/bölüm seçiminde öğrencilerin yaklaşık 2/3’ü “derslerdeki başarısını” ve 1/4’ü de “ailenin isteğini” dikkate alarak seçim yaptığını belirtmiştir. Bu bulgu da öğrencilerin YÖF önerisini ve bu formdaki bilgileri (ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri) pek dikkate almadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bu durum YÖF çalışmalarının, öğrencilerin uygun üst eğitim türü ve alan seçimlerine etkisinin sınırlı olduğuna kanıt oluşturabilmektedir. Alpaslan (1993) da, araştırmasında ilköğretim okullarında yöneltme tavsiyesine çoğunlukla uyulmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir çalışmada (MEB, 2000) üst okul türü seçiminde rehber öğretmenlerin çok az etkili olduğu saptanmıştır. Üst okul türü belirlemede ve alan/bölüm seçiminde öğrenciler ve veliler tarafından öncelikle ailenin isteğinin ve öğrenci başarısının dikkate alındığı çok sayıda araştırma tarafından desteklenmektedir (Alpaslan, 1993; Gündüz, 1996; MEB, 2000; Aytekin, 2005; Bekleviş, 2007). Özellikle öğrencinin okul başarısının, yönlendirme çalışmalarını yapacak olan öğretmen, psikolojik danışman ve okul yönetimi tarafından ilk sırada yer alan faktör olmakla birlikte ailenin kararlarını da önemli biçimde belirlediği söylenebilir.

Çalışmada YÖF etkisine yönelik bir diğer gösterge olarak öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumu olarak alınmıştır. Öğrencilerin üst eğitim türü belirlerken “ailenin isteğini”, sınav kazanmayı” ve “YÖF önerisini” dikkate aldıklarını belirten öğrencilerin bu üç faktör açısından annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına göre dağılımları incelenmiştir. “Ailenin isteği” ve “sınav kazanma” faktörleri için annelerin ve babaların eğitim durumlarına göre dağılımları benzer olduğu bulunmuştur. Ancak “YÖF önerisini” dikkate aldıklarını belirten öğrencilerin annelerinin dağılımları diğer faktörlere benzer bir dağılım gösterirken, babaları lise mezunu olanların oranı yüksektir.

Ancak bu gruptaki toplam sayı düşük ($f=40$) olduğundan bulgunun yorumunu güçleştirmektedir. Bu sonuçlar eğitim türü seçiminde ailenin ve öğrencinin performansının güçlü etkisini gösteren diğer araştırmaların (Aytekin, 2005; Bilge, 2007) sonuçlarını desteklemektedir. Aileler okul seçiminde, okulun iyi eğitim veriyor olmasını önemli bulmaktadırlar (West and Varlam, 1991; Hunter, 1991). Bu açıdan bakıldığında, “sınavla girilebilen eğitim türlerinde eğitim iyidir ve çocuk sınavlara hazırlanmalıdır; eğer sınav kazanılmıyor ise çocuğa iyi eğitim alabileceği sınavsız gidilebilen eğitim türleri bulunmalı ve çocuk oraya yerleştirilmelidir”. Çalışmadaki öğrencilerin tamamının devlet okullarında okuyor olması da, bu yorumun geçerliğini arttırdığı düşünülebilir.

Öğrencilerin ilgileri, yetenekleri ve kişilik özellikleri doğrultusunda eğitim alması durumunda bundan memnuniyetlerinin yüksek olacağı genel kabul gören bir bilgidir. Buradan hareketle “çalışmadaki tüm öğrenciler” ile eğitim türü ve alan/bölüm seçerken “YÖF önerisini dikkate aldıklarını belirten öğrencilerin” okudukları eğitim türünün ilgi ve yeteneklerine uygunluğu ve bundan memnuniyet düzeyleri karşılaştırılmıştır. Aynı karşılaştırma eğitim görülen alan/bölüm için de yapılmıştır. Her iki karşılaştırmada da YÖF önerisini dikkate alan öğrencilerin dağılımlarının, tüm gruptaki öğrencilerin dağılımlarına benzer olduğu görülmüştür. Her iki gruptaki öğrencilerin, ilgi ve yeteneklerinin aldıkları eğitim türüne ve okudukları alana/bölüme uygunluğunun ve bundan memnuniyet düzeylerinin çoğunun yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgunun da YÖF önerisinin etkili olmadığını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın bulgularına dayanarak sonuçta, YÖF uygulamasının öğrencilerin üst eğitim türü ve alan/bölüm seçimlerine pek etkisinin olmadığı ve öğrencilerin eğitim türü ve alan seçimlerinde YÖF yerine başka faktörleri (ailenin isteği, derslerdeki başarı, sınav sonucu gibi) daha çok dikkate aldıkları söylenebilir.

Çalışmanın sonucuna göre, YÖF uygulaması kapsamında öğrenciler hakkında bilgi toplaması beklenen özellikle branş öğretmenleri ve şube rehber öğretmenlerinin bu konuda okul içinde okul psikolojik danışmanları tarafından bilgilendirilmesi yararlı olacağı söylenebilir. Çünkü YÖF uygulamasında yapılacak gözlemler sadece öğrencinin başarı durumuna yönelik değil, ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine de yönelik olduğu görülmektedir. Bu özelliklerin nasıl gözleneceği (ölçüleceği) ve nasıl değerlendirileceği ayrı bir beceriyi gerektirmektedir. Ayrıca velilere YÖF uygulamasının nasıl yapıldığı ve önemi konusunda bilgilendirme çalışmalarının yapılması önerilebilir. Böylece hem yapılacak önerinin öğrenciye uygunluğunu sağlamada hem de bu önerinin eğitim türü seçimi ve alan/bölüm belirlemede daha fazla dikkate alınmasına katkıda bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Alpaslan, A. (1993), “İlköğretim okullarında mesleğe yönelme ve rehberlik (Ankara ili örneği)”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aytekin A. (2005), “Meslek seçimini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler (Isparta İli Örneği)”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Bekleviş, F. (2007), “Öğrencilerin mesleki ilgi alanları ve ailenin meslek seçimine etkisi (Bolu ili özel dersanelerde üniversiteye hazırlık kursu gören öğrenciler üzerinde

- bir araştırma)", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bilge, M. (2007), "Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin meslek alanlarına yönlendirilme etkinliklerinin yeterlilik düzeyi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, K. (2006), "Genel liselerde mesleki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi (Kayseri ili örneği)", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Çevik, (2008), "İlköğretimde çoklu zekâ kuramına dayalı yönlendirme etkinliklerinde işbirliği ve uyum boyutlarında karşılaşılan sorunlar", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Gündüz, B. H. (1996), "Öğrencilerin ortaöğretim okullarına dağılımını etkileyen zihinsel olmayan faktörler (Bolu ili örneği)", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güvendi, M. (1998), "İlköğretim okulları ikinci kademesinde yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri ve öğrenci beklentilerine ilişkin bir araştırma", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 145-157.
- Herr, E. L. and Cramer, S. H. (1996), *Guidance and counseling through the lifesplan*, New York: Harper Collins Publishers.
- Hunter, J. B. (1991), "Which school? A study of parent's choice of secondary school." *Educational Research*, 33, (1), 31-41.
- Karaköse, B.,Turan, E., Gürbeden, F., Kaya, K., Kaşıkçı, M. ve Çandır, Y. (2006), "İlköğretim okullarında mesleki rehberlik ve yönlendirme çalışmalarında yaşanan problemlerin tespiti (Kayseri ili örneği)" Kayseri Rehberlik Araştırma Merkezi Yayınları, Kayseri.
- Korkut, F. (2007), "Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ilgili düşünceleri ve uygulamaları" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 187-197.
- Kuzgun, Y. (2000), *Meslek Danışmanlığı: Kuramlar ve Uygulamalar*, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2003), *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım
- MEB. (1973), Milli Eğitim Temel Kanunu, MEB Mevzuat Bankası, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> 06.12.2006.
- MEB. (2000), "Yönlendirme açısından İlköğretimdeki Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi", *Yayınlanmamış EARGED Araştırması* Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- MEB. (2003a), "Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği" *Tebliğler Dergisi*, Sayı:2552: s. 408-536.
- MEB. (2003b), "İlköğretimde Yöneltilme Yönergesi" *Tebliğler Dergisi*, Sayı:2552: s. 537-567.
- MEB. (2006), 10'uncu Sınıfta Alana Geçiş Ve Teknik Lise Öğrenci Kayıtları (Genelge 2006-32). MEB Mevzuat Bankası. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> 04.03.2008
- Özgüven, İ.E. (2001), *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, (Üçüncü Baskı), Ankara: PDREM Yayınları.

- Sarıgöl, İ. (2005), "İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda iş eğitimi programının mesleki yönlendirme açısından değerlendirilmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- West, A. and Varlam, A. (1991), "Choosing a secondary school: parent of junior school children", *Educational Research*, 33, (1), 22-29.
- Zobar, A. (2006), "Ailelerin ve öğrencilerin lise seçimlerini etkileyen faktörler (Çankaya ilçesi örneği) *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.